

UCHWAŁA

Dnia 11 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa V. V. (S.) B.V. w A. (Holandia)

przeciwko A. S.A. w B.

o stwierdzenie nieważności uchwały,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 11 września 2013 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny

postanowieniem z dnia 8 marca 2013 r.,

"Czy przy wyborze członka rady nadzorczej grupami (art. 385 § 3 k.s.h.) akcjonariusz dysponujący pakietem akcji, których liczba przekracza liczbę reprezentatywną dla utworzenia grupy zgodnie z art. 385 § 5 k.s.h., może uczestniczyć w tworzeniu grupy i wyborze w ramach grupy członka rady nadzorczej z częścią pakietu posiadanych akcji niezbędną dla utworzenia grupy i dokonania w ten sposób wyboru członka rady nadzorczej, zaś z pozostałą, niewykorzystaną w ten sposób częścią pakietu akcji uczestniczyć w wyborze co do mandatów nieobsadzonych w drodze głosowania grupami (art. 385 § 6 k.s.h.)?"

podjął uchwałę:

Akcjonariusz tworzący oddzielną grupę w celu wyboru jednego członka rady nadzorczej nie uczestniczy w wyborze członków rady co do mandatów nieobsadzonych w drodze głosowania oddzielnymi grupami (art. 385 § 5 i 6 k.s.h.).

Uzasadnienie

V. V. (S.) B.V. w A. wniosła o stwierdzenie nieważności uchwały nr 4 nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy „A.” Spółki Akcyjnej w B. z dnia 14 maja 2012 r. o wyborze członka rady nadzorczej.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2012 r. stwierdził nieważność zaskarżonej uchwały. Ustalił, że na wniosek powódki zgłoszony na podstawie art. 385 § 3 k.s.h. zostało zwołane na dzień 14 maja 2012 r. nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy w celu wyboru rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Pełnomocnik powódki wniósł o utworzenie grupy z 20% przysługujących mu akcji oraz umożliwienie głosowania pozostałych 13% akcji i w zakresie wyboru członków rady nadzorczej, którzy nie zostaną wybrani grupami. Przewodniczący zgromadzenia stwierdził jednak, że podział akcji do głosowania w tym wypadku nie jest możliwy, gdyż akcjonariusz tworzący grupę i głosujący w grupie nie może głosować przy wyborze pozostałych członków rady nadzorczej razem z akcjonariuszami, którzy nie utworzyli grup. Powódka głosowała tylko w pierwszej grupie, która powołała jedną osobę na członka rady nadzorczej „A.” S.A. i w związku z tym zaskarżyła uchwałę nr 4 podjętą w głosowaniu tajnym w przedmiocie uzupełnienia składu rady nadzorczej w zakresie mandatów nieobsadzonych w drodze głosowania oddzielnymi grupami przez powołanie jednej osoby do rady nadzorczej „A.” S.A., zgłaszając wcześniej do protokołu sprzeciw i oświadczenie, że nie głosowała nad uchwałą, bowiem bezzasadnie nie została dopuszczona do udziału w głosowaniu.

Sąd Okręgowy wskazał, że - w związku z art. 411³ k.s.h. przewidującym dopuszczalność odmiennego głosowania przez akcjonariusza z każdej z posiadanych akcji - art. 385 § 3 i 5 k.s.h. powinny być interpretowane w sposób dopuszczający utworzenie grupy przy wykorzystaniu jedynie części posiadanych przez danego akcjonariusza akcji, który ma prawo brać udział w głosowaniu nad mandatami nieobsadzonymi w rozumieniu art. 385 § 6 k.s.h. z pozostałych akcji. Tylko taka wykładnia zapewnia bowiem realizację celu art. 385 § 3 i 5 k.s.h., jakim jest ochrona korporacyjnych praw akcjonariuszy reprezentujących znaczną

część kapitału zakładowego do powoływania członków rady nadzorczej w liczbie proporcjonalnej do posiadanych akcji. Bezzasadnie zatem nie dopuszczono powódki do udziału w głosowaniu nad uchwałą nr 4 głosami niewykorzystanymi w głosowaniu w grupach, w konsekwencji czego podjęta uchwała była nieważna jako sprzeczna z ustawą.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny przy rozpoznawaniu apelacji powziął wątpliwość wyrażoną w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne powstało w związku z wykładnią przepisów art. 385 § 3, 5 i 6 k.s.h. regulujących powoływanie lub odwoływanie członków rady nadzorczej przez walne zgromadzenie spółki akcyjnej w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Na wniosek akcjonariuszy, reprezentujących co najmniej jedną piątą kapitału zakładowego, wybór rady nadzorczej powinien być dokonany przez najbliższe walne zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami, nawet gdy statut przewiduje inny sposób powołania rady nadzorczej (art. 385 § 3 k.s.h.). Osoby reprezentujące na walnym zgromadzeniu tę część akcji, która przypada z podziału ogólnej liczby reprezentowanych akcji przez liczbę członków rady, mogą utworzyć oddzielną grupę celem wyboru jednego członka rady, nie biorą jednak udziału w wyborze pozostałych członków (art. 385 § 5 k.s.h.). Mandaty w radzie nadzorczej nieobsadzone przez odpowiednią grupę akcjonariuszy, utworzoną zgodnie z § 5, obsadza się w drodze głosowania, w którym uczestniczą wszyscy akcjonariusze, których głosy nie zostały oddane przy wyborze członków rady nadzorczej, wybieranych w drodze głosowania oddzielnymi grupami (art. 385 § 6 k.s.h.).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 marca 2004 r., III CK 392/02 (niepubl.) wskazał, że w razie dokonania w drodze głosowania grupami wyboru choćby jednego członka rady nadzorczej, dochodzi do powołania (choć w niepełnym składzie) rady nadzorczej. Nieutworzenie pozostałych grup mających wybrać dalszych członków rady nie pozbawia walnego zgromadzenia możliwości ich

wyboru, który może być dokonany w drodze zwykłego głosowania, już bez udziału akcjonariuszy, którzy utworzyli grupę.

W związku z przytoczoną wypowiedzią Sądu Najwyższego powstaje pytanie, czy i jaki wpływ na wykładnię przepisów art. 385 § 3, 5 i 6 k.s.h. może mieć dodanie przez ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2009 r. Nr 13, poz. 69) art. 411³ k.s.h., zgodnie z którym akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji. Obszerne uzasadnienie projektu rządowego tej ustawy (druk sejmowy nr 1130 Sejmu VI kadencji) nie pozostawia wątpliwości, że celem przewidzianej w art. 411³ k.s.h. instytucji niejednolitego (podzielonego) głosowania (ang. *split voting*) jest umożliwienie akcjonariuszowi, który posiada więcej niż jedną akcję, wykonywania prawa głosu z każdej z nich w odmienny sposób, tj. przez głosowanie częścią akcji "za", częścią "przeciw" oraz częścią przez oddanie głosu "wstrzymującego się". Do takiego jednoznacznego wniosku prowadzi też wykładnia językowa art. 411 k.s.h.

Odwoływanie się do art. 411³ k.s.h. jako przepisu, który wpływa na wykładnię art. 385 § 6 k.s.h., nie jest trafne przede wszystkim ze względu na odmienne hipotezy norm zamieszczonych w tych przepisach. Artykuł 411³ k.s.h. określa sposób wykonania prawa głosu w spółce akcyjnej, wskazując, że akcjonariusz może odmiennie wykonywać prawo głosu z każdej z posiadanych akcji. Natomiast art. 385 § 6 k.s.h. reguluje szczególny tryb wyborów członków rady nadzorczej w spółce akcyjnej. Przepis ten nie dotyczy natomiast sposobu wykonywania prawa głosu przez akcjonariusza (dopuszczalności niejednolitego głosowania z akcji). W wyborach członków rady nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami akcjonariusz może głosować niejednolicie z posiadanych akcji (art. 411³ k.s.h.). Instytucja *split voting* odniesiona do głosowania grupami przy powoływaniu członków rady nadzorczej oznacza, że akcjonariusz może np. częścią akcji głosować na jednego kandydata, częścią zaś na innego kandydata. Okoliczność ta nie wpływa jednak na sposób interpretacji art. 385 § 6 k.s.h.

Interpretacja przepisów dotyczących wyboru członków rady nadzorczej w głosowaniu grupami z perspektywy instytucji *split voting* nie stanowi zatem

właściwego kierunku rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego. Takie podejście pomija bowiem kluczowy problem określenia wzajemnej relacji pomiędzy § 5 i § 6 art. 385 k.s.h. Abstrahuje również od celu tej regulacji zamieszczonej w art. 411³ k.s.h., jakim jest zapewnienie ochrony interesu akcjonariuszy mniejszościowych przez stworzenie mechanizmu powoływania członków rady nadzorczej uwzględniającego stopień partycypacji akcjonariuszy w kapitale zakładowym spółki akcyjnej.

Wykładnia językowa art. 385 § 6 k.s.h. - inaczej niż w wypadku art. 411³ k.s.h. - nie prowadzi do jednoznacznego rezultatu i w konsekwencji nie może stanowić wyłącznej podstawy rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego. Możliwa w szczególności byłaby interpretacja prowadząca do wniosku, że np. akcjonariusz tworzący grupę wykonuje w niej prawo głosu z jednej z posiadanych akcji, dokonując wyboru członka rady nadzorczej, a następnie „przenosi” pozostałe przysługujące mu głosy do wyborów uzupełniających dokonywanych na podstawie art. 385 § 6 k.s.h. Taki rezultat wykładni językowej art. 385 § 6 k.s.h. jest jednak nie do zaakceptowania ze względu na istotę wyborów członków rady nadzorczej w głosowaniu oddzielnymi grupami, wyrażającą się w dążeniu do zapewnienia proporcjonalnej reprezentacji poszczególnych grup akcjonariuszy w radzie, a także istotę wyborów uzupełniających do rady nadzorczej. Utworzenie grupy pozwalałoby bowiem akcjonariuszowi na powołanie własnego przedstawiciela w radzie nadzorczej, a następnie „przeniesienie” głosów do wyborów uzupełniających, co wiązałoby się z osłabieniem pozycji akcjonariusza nietworzącego grupy (również akcjonariusza większościowego).

Przeciwko takiemu rozumieniu art. 385 § 6 k.s.h. przemawia także art. 385 § 5 *in fine* k.s.h. wskazujący, że akcjonariusz tworzący grupę nie może brać udziału w wyborach innych członków rady nadzorczej. Skoro akcjonariusz tworzący grupę nie może uczestniczyć w wyborze innych członków rady nadzorczej, to użyte w art. 385 § 6 k.s.h. sformułowanie „akcjonariusz, którego głosy nie zostały oddane przy wyborze członków rady nadzorczej wybieranych w głosowaniu oddzielnymi grupami” należy odnosić do tych akcjonariuszy, którzy nie utworzyli grupy.

Istotne znaczenie ma również odwołanie się do względów pragmatycznych. Uznanie, że nie jest dopuszczalne „przenoszenie” głosów z wyborów w grupie do głosowania uzupełniającego, pozwala akcjonariuszom w chwili tworzenia grup na ocenę „układu sił” w spółce i przyjęcie odpowiedniej strategii co do sposobu powołania swoich przedstawicieli w radzie nadzorczej (utworzenie grupy albo udział w wyborze członków rady w głosowaniu uzupełniającym). Dopuszczenie „przenoszenia” głosów powodowałoby natomiast, że w chwili tworzenia grup nie byłaby możliwa ocena liczby głosów uczestniczących w wyborze uzupełniających. Nie byłoby bowiem możliwe do ustalenia, ile głosów zostanie „przeniesionych” przez akcjonariuszy tworzących grupę do wyborów uzupełniających. Przy takiej interpretacji art. 385 § 6 k.s.h. decyzja o nietworzeniu grupy i obsadzeniu wolnych mandatów w wyborach uzupełniających byłaby bardzo ryzykowna.

W konkluzji należy zatem stwierdzić, że akcjonariusz tworzący grupę nie może uczestniczyć w wyborach uzupełniających do rady nadzorczej (art. 385 § 6 k.s.h.). Przemawia za tym zarówno wyraźne sformułowanie art. 385 § 5 *in fine* k.s.h., jak również wykładnia funkcjonalna (celowościowa) art. 385 § 6 k.s.h. odwołująca się do celu i istoty głosowania grupami oraz głosowania uzupełniającego. Nie bez znaczenia jest tu dążenie do zapewnienia ładu korporacyjnego w spółce. Dopuszczenie możliwości równoczesnego uczestniczenia akcjonariusza w wyborach w grupie i wyborach uzupełniających mogłoby zaś prowadzić do osłabiania pozycji akcjonariuszy nietworzących grup, co bez wątpienia nie było zamiarem ustawodawcy (*ratio legis*).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.